

PHÁT TRIỂN TƯ DUY PHẢN BIỆN CHO TRẺ 5-6 TUỔI THÔNG QUA HOẠT ĐỘNG LÀM QUEN VỚI TOÁN

Trần Thị Thúy Hà
Trường Cao Đẳng Sư Phạm Bà Rịa - Vũng Tàu
Email: thuyhadsp@gmail.com

Tóm tắt: Trong thời đại bùng nổ thông tin và công nghệ phát triển, việc rèn luyện cách suy nghĩ cho người học quan trọng hơn việc tiếp thu thụ động tri thức có sẵn. Tư duy phản biện là kỹ năng cốt lõi giúp phát triển khả năng suy luận logic, giải quyết vấn đề, đặt câu hỏi, phân tích nguyên nhân – kết quả, so sánh và mạnh dạn bày tỏ ý kiến. Đối với trẻ mầm non, đặc biệt là trẻ 5–6 tuổi, phát triển tư duy phản biện có ý nghĩa nền tảng, giúp trẻ biết lắng nghe, tôn trọng sự khác biệt và tham gia thảo luận với bạn bè. Hoạt động làm quen với toán không chỉ cung cấp cho trẻ các biểu tượng về số lượng, hình dạng, kích thước và định hướng không gian mà còn kích thích trẻ tư duy, tự tìm lời giải thay vì ghi nhớ máy móc. Bài viết phân tích vai trò của hoạt động toán học trong phát triển tư duy phản biện cho trẻ 5–6 tuổi, đồng thời đề xuất một số biện pháp sư phạm nhằm chuẩn bị nền tảng tư duy cho trẻ bước vào tiểu học.

Từ khóa: Tư duy phản biện, Trẻ 5-6 tuổi, Làm quen với toán, Giáo dục mầm non, Biện pháp sư phạm.

DEVELOPING CRITICAL THINKING FOR 5-6 YEAR OLDS THROUGH INTRODUCTION TO MATHEMATICS

Abstract: In the age of information explosion and technological development, training learners how to think is more important than passively receiving existing knowledge. Critical thinking is a core skill that helps develop logical reasoning, problem-solving ability, questioning skills, cause-and-effect analysis, comparison, and the confidence to express personal opinions. For preschool children, especially those aged 5–6, developing critical thinking has foundational significance, helping them learn to listen, respect differences, and participate in discussions with peers. Activities that introduce children to mathematics not only provide them with concepts of quantity, shape, size, and spatial orientation, but also stimulate thinking and encourage them to find solutions independently instead of memorizing mechanically. This article analyzes the role of mathematical activities in developing critical thinking for 5–6-year-old children and proposes several pedagogical measures to prepare a solid thinking foundation for children before entering primary school.

Keywords: Critical thinking, 5-6 year old children, Introduction to mathematics, Preschool education, Pedagogical methods.

Nhận bài: 13/03/2026

Phản biện: 14/04/2026

Duyệt đăng: 19/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong chương trình giáo dục mầm non, hoạt động làm quen với toán được thiết kế nhằm giúp trẻ phát triển nhận thức về số học, hình học cơ bản, các quy luật đơn giản cũng như rèn luyện cho trẻ các kỹ năng nhận biết, so sánh, khái quát hóa. Tuy nhiên, cách tiếp cận truyền thống thường tập trung vào việc dạy trẻ ghi nhớ các kiến thức cơ bản hoặc thực hành luyện tập các bài tập một cách lặp lại, giáo viên còn chưa chú trọng đến việc kích thích trẻ suy nghĩ sâu sắc hay tự đánh giá quá trình tư duy của mình. Tích hợp tư duy phản biện trong quá trình dạy học là xu hướng giáo dục hiện đại. Tư duy phản biện được xem là một trong những kỹ năng cốt lõi, giúp trẻ phát triển khả năng suy luận logic, phân tích thông tin, đánh giá các lựa chọn và đưa ra quyết định hiệu quả. “Tư duy phản biện không chỉ là việc tiếp nhận thông tin mà còn là khả năng trẻ đặt câu hỏi, nghi ngờ và tự tìm kiếm câu trả lời thông qua các hoạt động khám phá” (tr. 25, Phát triển tư duy cho trẻ mầm non

- Nguyễn Văn Hoà 2015). Trong bối cảnh giáo dục mầm non Việt Nam hiện nay, việc phát triển tư duy phản biện từ sớm không chỉ hỗ trợ trẻ trong học tập mà còn chuẩn bị nền tảng cho các giai đoạn giáo dục tiếp theo. Nếu được nuôi dưỡng từ sớm, tư duy phản biện sẽ là hành trang quý giá cho trẻ suốt đời. Tuy nhiên, “Nếu trẻ không được rèn luyện tư duy phản biện từ sớm, khả năng xử lý các vấn đề phức tạp ở các giai đoạn học tập sau sẽ bị hạn chế đáng kể” (tr. 45, Giáo dục tư duy phản biện trong trường học-Nguyễn Quốc Vương, 2019). Rèn luyện tư duy phản biện (TDPB) giúp trẻ tự tin hơn, biết cách đánh giá nhận xét sự vật hiện tượng xung quanh trẻ một cách linh hoạt và đa chiều hơn.

Do đó, việc tích hợp các phương pháp giảng dạy toán học nhằm phát triển tư duy phản biện cho trẻ 5-6 tuổi là một hướng đi cần thiết và phù hợp với xu hướng giáo dục. Học toán không chỉ dạy kiến thức mà còn phải giúp trẻ học cách tư duy.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm tư duy phản biện và vai trò của toán học trong việc phát triển tư duy phản biện cho trẻ mầm non

2.1.1. Khái niệm tư duy phản biện

Theo Piaget, TDPB là khả năng phân tích, đánh giá thông tin một cách có hệ thống, đặt câu hỏi nghi vấn, và đưa ra kết luận dựa trên lập luận logic. Đây không chỉ là quá trình tiếp thu kiến thức mà còn là cách trẻ học cách tự kiểm chứng và khám phá tri thức. “Trẻ từ 2 đến 7 tuổi, trong giai đoạn tiền thao tác, có thể phát triển tư duy logic cơ bản khi được tiếp cận với các hoạt động cụ thể như đếm số hoặc sắp xếp đồ vật” (tr. 135, Tâm lý học trẻ em-Trần Minh Đức 2008). Trẻ 5-6 tuổi đã sẵn sàng cho tư duy logic cơ bản thông qua các hoạt động cụ thể như đếm, sắp xếp. Điều này cho thấy trẻ ở độ tuổi này đã có thể rèn luyện tư duy phản biện nếu được hướng dẫn phù hợp.

Như vậy, bản chất của TDPB là một quá trình tư duy có ý thức, có sự tiếp nhận, sàng lọc, phân tích thông tin để đưa ra những quyết định đúng đắn. TDPB là cách trẻ suy nghĩ có logic, biết phân tích, đặt câu hỏi và tìm đáp án dựa trên lý lẽ của mình. Không phải trẻ cứ nghe rồi làm theo, mà là dám hỏi “Tại sao?” và “Như thế nào?”.

2.1.2. Vai trò của toán học trong việc phát triển tư duy phản biện cho trẻ mầm non

Toán học đóng vai trò quan trọng trong việc xây dựng nền tảng tư duy cho trẻ, đặc biệt là ở lứa tuổi mầm non. Trẻ mầm non, với đặc tính tò mò và khả năng tiếp thu nhanh nhạy, có thể phát triển TDPB thông qua các hoạt động toán học đơn giản, phù hợp với lứa tuổi của trẻ. TDPB - khả năng phân tích, đánh giá và đưa ra quyết định dựa trên lập luận logic, đây không chỉ là kỹ năng cần thiết cho hoạt động học tập mà còn cho cuộc sống sau này.

Toán học giúp trẻ mầm non rèn luyện khả năng giải quyết vấn đề - một yếu tố cốt lõi của tư duy phản biện. Ở độ tuổi này, trẻ bắt đầu làm quen với các khái niệm cơ bản như đếm số, so sánh kích thước hay phân nhóm hình dạng... Những hoạt động như xếp hình, ghép số hay đếm đồ vật không chỉ đơn thuần là trò chơi mà còn là cơ hội để trẻ đối mặt với các “vấn đề” nhỏ. Khi được khuyến khích suy nghĩ, trẻ sẽ dần học được cách nhìn

nhận một sự việc từ nhiều góc độ khác nhau, tìm nguyên nhân-kết quả và thử các cách giải quyết khác nhau. Chẳng hạn khi được yêu cầu sắp xếp theo quy luật, trẻ phải quan sát, so sánh và quyết định đối tượng tiếp theo là gì. Quá trình này đòi hỏi trẻ phải tự đặt câu hỏi như: “Tiếp theo là cái nào? Làm sao để biết?”. Từ từ, trẻ học được cách phân tích tình huống và tìm ra các giải pháp, từ đó hình thành thói quen TDPB ngay từ sớm cho trẻ.

Toán học xây dựng nền tảng tư duy logic – một yếu tố không thể thiếu để trẻ phát triển khả năng suy luận. Các khái niệm toán học đơn giản như “nhiều hơn”, “ít hơn” hay “bằng nhau”, “không bằng nhau” giúp trẻ hiểu về mối quan hệ về số lượng giữa các đối tượng. Ví dụ, khi chơi trò đếm quả táo, trẻ có thể nhận ra rằng 3 quả táo nhiều hơn 2 quả táo và tự đặt câu hỏi: “Tại sao lại như vậy?” Những câu hỏi này thúc đẩy trẻ suy nghĩ theo hướng logic và tìm kiếm nguyên nhân. Hơn nữa, các trò chơi toán học như giải câu đố đơn giản (“Có 4 củ cà rốt, bạn thỏ ăn mất 2 củ, còn lại bao nhiêu củ?”) khuyến khích trẻ tập trung vào chi tiết, suy luận từng bước và kiểm tra lại kết quả – tất cả đều là biểu hiện của tư duy phản biện.

Toán học khơi dậy sự sáng tạo cho trẻ, một khía cạnh ít được chú ý trong dạy học toán nhưng rất quan trọng trong tư duy phản biện. Trẻ mầm non không chỉ học toán qua các con số mà còn qua các hoạt động mang tính khám phá như vẽ hình, tạo hình theo mẫu, tạo hình theo ý thích từ các hình, các khối đã cho. Khi trẻ thử nghiệm các cách khác nhau để xếp một ngôi nhà từ các khối vuông, khối trụ, khối chữ nhật... chúng không chỉ học về hình dạng mà còn học cách đánh giá xem cách nào hiệu quả hơn. Sự sáng tạo này thúc đẩy trẻ đặt ra các giả thuyết (“Nếu mình thêm một khối nữa thì sao?”) và kiểm chứng chúng. Đây chính là cách mà các nhà khoa học hay các nhà phê bình tư duy thường thực hiện. Để toán học thực sự phát huy vai trò trong việc phát triển TDPB cho trẻ thì phương pháp giảng dạy của giáo viên đóng vai trò vô cùng quan trọng. Trẻ mầm non không thể tiếp thu toán học qua bài giảng khô khan mang tính truyền thụ tri thức mà cần thông qua các hoạt động trải nghiệm, các trò chơi, các hoạt động tương tác với đồ dùng trực quan và các hoạt động gắn gũi với cuộc sống hàng ngày của trẻ. Giáo

viên cần khéo léo lồng ghép toán học vào các trò chơi, câu chuyện để trẻ cảm thấy hứng thú thay vì áp lực phải giải quyết các nhiệm vụ học tập cô yêu cầu. Điều này có thể hình thành tâm lý chán nản ở trẻ, làm cản trở sự phát triển tư duy. Toán học không chỉ là công cụ để trẻ mầm non làm quen với các biểu tượng toán mà còn là chìa khóa mở ra cánh cửa tư duy phản biện. Thông qua việc giải quyết vấn đề, phát triển tư duy logic và khơi dậy khả năng sáng tạo, toán học giúp trẻ xây dựng nền tảng vững chắc cho việc học tập và cuộc sống sau này. Với cách tiếp cận phù hợp, toán học sẽ trở thành một người bạn đồng hành thú vị, giúp trẻ khám phá thế giới và hoàn thiện bản thân.

2.2. Một số biện pháp phát triển tư duy phản biện thông qua hoạt động làm quen với toán

Giai đoạn tiền tiểu học (5-6 tuổi) là bước ngoặt cho sự phát triển nhận thức. Trẻ không còn nhìn nhận thế giới xung quanh hoàn toàn theo cảm xúc, mà bắt đầu hình thành những bộ “khung logic” đầu tiên để giải thích về chúng. Trẻ bắt đầu hiểu về tư duy sơ đồ, ngôn ngữ phát triển mạnh mẽ. Ngôn ngữ không còn là công cụ để đòi hỏi những nhu cầu cơ bản mà đã trở thành công cụ để tư duy. Dựa trên đặc điểm phát triển nhận thức của trẻ 5-6 tuổi, dưới đây là bốn biện pháp nhằm phát triển TDPB thông qua hoạt động cho trẻ làm quen với toán ở trường mầm non.

Biện pháp 1: Khuyến khích trẻ đặt câu hỏi.

Giáo viên khuyến khích trẻ đặt câu hỏi và thử nghiệm các cách giải quyết khác nhau là một cách hiệu quả để phát triển TDPB cho trẻ, bởi nó giúp trẻ không chỉ chấp nhận một đáp án duy nhất mà còn học cách suy nghĩ linh hoạt và sâu sắc hơn trong các tình huống. Thay vì chỉ hỏi “Đây là số mấy?”, giáo viên có thể hỏi: “Nếu thêm/bớt một đối tượng thì sao?” hoặc “Con có cách nào đếm nhanh hơn không?”. Ví dụ, khi trẻ được giao nhiệm vụ đếm số quả bóng trong một rổ, thay vì giáo viên chỉ yêu cầu trẻ tìm chữ số tương ứng, giáo viên có thể hỏi thêm: “Nếu con thêm một quả bóng nữa thì sao?” hoặc “Con có cách nào khác để đếm nhanh hơn không?” Những câu hỏi mở như vậy sẽ kích thích trẻ tự đặt câu hỏi ngược lại: “Mình có thể đếm từng quả hay nhóm chúng lại không?” Điều này không chỉ rèn luyện khả năng phân tích mà còn khuyến khích trẻ thử nghiệm nhiều cách khác nhau.

Trong hoạt động xếp hình, giáo viên yêu cầu trẻ xây một ngôi nhà từ các khối gỗ. Thay vì hướng dẫn từng bước, cô có thể hỏi: “Con nghĩ ngôi nhà cần bao nhiêu khối? Con có cách xếp nào khác không?” Trẻ có thể thử xếp theo cách cao lên hoặc trải rộng ra, rồi tự đánh giá xem cách nào tốt hơn. Việc khuyến khích trẻ đặt câu hỏi và thử nghiệm bằng nhiều cách khác nhau không chỉ giúp trẻ hiểu các khái niệm toán mà còn rèn luyện khả năng tự phản ánh – một yếu tố quan trọng của TDPB. Biện pháp này thúc đẩy sự tò mò và khả năng tư duy đa chiều của trẻ, thay vì chỉ chấp nhận một cách giải duy nhất. Giáo viên có thể tổ chức hoạt động nhóm (khoảng 3-4 trẻ), yêu cầu các nhóm thảo luận và trình bày các cách giải khác nhau trên bảng hoặc qua tranh vẽ. Giáo viên đóng vai trò hướng dẫn, khuyến khích trẻ giải thích lý do chọn cách giải của mình. Việc trẻ hào hứng giải thích tại sao mình chọn cách đó cho thấy trẻ đang học cách nghĩ linh hoạt và lập luận một cách logic. Qua đó trẻ học cách nhìn nhận một vấn đề từ nhiều góc độ khác nhau, rèn luyện sự linh hoạt trong tư duy cho trẻ.

Ví dụ: Khi dạy trẻ tách-gộp, giáo viên có thể sử dụng câu hỏi mở như:

- “Có bao nhiêu cách tách 8 quả dâu thành 2 phần?” Hoặc “Có bao nhiêu cách gộp để tạo thành nhóm 8 quả cam?”
- “Nếu 4 và 4 gộp thành 8, vậy còn cặp số nào khác cũng gộp lại bằng 8 không?”

Biện pháp này không chỉ giúp trẻ nghe-nhớ mà còn biết đặt câu hỏi, phân tích những thông tin đơn giản và dần hình thành quan điểm riêng của bản thân. Điều này giúp trẻ tiếp thu kiến thức một cách chủ động hơn,

Biện Pháp 2: Sử dụng trò chơi và các tình huống thực tế.

Trò chơi và tình huống thực tế là những công cụ hữu hiệu để kích thích tư duy logic ở trẻ mầm non, giúp biến những khái niệm toán học trừu tượng thành những trải nghiệm cụ thể, dễ tiếp cận hơn với trẻ. Tư duy logic, vốn là khả năng nhận diện mối quan hệ nhân quả và suy luận từng bước một, sẽ phát triển tốt nhất khi trẻ được đặt vào những tình huống đòi hỏi sự suy nghĩ. Học mà chơi-chơi mà học, trẻ lứa tuổi mầm non học tốt nhất thông qua trò chơi. Các trò chơi đòi hỏi suy luận và giải

quyết vấn đề sẽ giúp trẻ phát triển tư duy phản biện một cách hiệu quả. Học qua trò chơi và bối cảnh thực tế giúp trẻ tiếp cận toán học một cách tự nhiên, đồng thời tăng cường hứng thú và khả năng suy luận. Dạy trẻ bằng việc để trẻ tự hỏi và tự tìm câu trả lời. Giáo viên đưa ra một phép toán sai và yêu cầu trẻ: Phát hiện lỗi sai và giải thích lý do. Đưa vào các trò chơi cụ thể như “Ai đúng, Ai sai?” (Giáo viên cố tình đưa ra phép toán sai để trẻ phát hiện) hoặc “Đi siêu thị” để trẻ tính toán trong bối cảnh thực. Nhấn mạnh việc học qua lỗi sai để trẻ tự tìm ra tính nhất quán.

- “Ai đúng, ai sai?": Giáo viên dán $3 + 2 = 6$ lên bảng và hỏi: “Cô sai ở đâu?” Trẻ chỉ ra lỗi sai và giải thích.

- “Tìm quy luật”: Trẻ quan sát dãy số (2, 4, 6, __) hoặc dãy hình (vuông, tròn, vuông, __) và dự đoán phần tiếp theo, kèm theo giải thích quy luật

Trẻ phát triển khả năng nhận diện quy luật và suy luận logic thông qua trải nghiệm thực tế. Tích hợp toán học vào các hoạt động hàng ngày như:

- “Đi siêu thị”: Trẻ đóng vai người bán hàng, tính tổng số tiền khi mua 2 quả táo (1 quả = 1 đồng) và 3 quả cam (1 quả = 1 đồng).

- “Sắp xếp đồ vật”: Trẻ xếp các khối hình theo quy luật màu sắc (đỏ, xanh, đỏ, xanh) hoặc kích thước (nhỏ, lớn, nhỏ, lớn)...

Trong trò chơi “Phân loại đồ vật” giáo viên có thể đưa ra một rổ đồ chơi gồm các quả bóng đỏ, xanh và các khối vuông, tròn, sau đó yêu cầu trẻ sắp xếp chúng theo màu sắc hoặc hình dạng. Trẻ phải suy nghĩ: “Minh sẽ phân loại theo tiêu chí nào trước? Nếu chọn màu sắc, thì quả bóng đỏ đi với nhau, nhưng khối vuông đỏ thì sao?” Quá trình này buộc trẻ phải lập luận từng bước và kiểm tra tính nhất quán trong cách làm của mình. Ngoài ra, còn có thể sử dụng các tình huống thực tế. Chẳng hạn, khi trẻ giúp mẹ chia bánh cho thỏ con, trẻ phải tính toán: “Có 6 củ cà rốt và 3 bạn thỏ, mỗi bạn thỏ được mấy củ cà rốt?” Trẻ có thể đếm từng củ hoặc chia theo nhóm, và nếu chia không đều, trẻ sẽ tự hỏi: “Minh làm sai ở đâu?” Những trải nghiệm như vậy không chỉ dạy trẻ về cách chia mà còn khuyến khích tư duy logic qua việc giải quyết vấn đề thực tiễn. Việc học hiệu quả nhất xảy ra khi trẻ tham gia vào các hoạt động có ý nghĩa trong bối cảnh xã hội. Do đó, kết hợp toán

học với đời sống hàng ngày qua trò chơi và tình huống thực tế là cách hiệu quả để kích thích tư duy logic ở trẻ.

Biện pháp 3: Tạo môi trường tranh luận cho trẻ.

Tạo một môi trường học tập khuyến khích tranh luận và phản biện là yếu tố quan trọng để trẻ mầm non phát triển TDPB thông qua toán học. Ở độ tuổi này, trẻ bắt đầu hình thành ý thức về bản thân và khả năng diễn đạt ý kiến, mặc dù còn đơn giản. Một môi trường mà ở đó trẻ cảm thấy an toàn để bày tỏ suy nghĩ của bản thân, đặt câu hỏi ngược lại hoặc thậm chí phản đối ý kiến của bạn sẽ giúp trẻ học được cách bảo vệ lập luận của mình và lắng nghe quan điểm của người khác. Đây là hai kỹ năng cốt lõi của TDPB. TDPB chỉ xuất hiện khi trẻ không sợ sai, không sợ khác biệt. Giáo viên xây dựng các tình huống “xung đột nhận thức”. Ví dụ: khi hai nhóm có kết quả đếm khác nhau, giáo viên không sửa ngay mà hỏi: “Con nghĩ tại sao bạn lại đếm khác mình?” để trẻ tự bảo vệ ý kiến hoặc điều chỉnh. Qua quá trình này, trẻ không chỉ học cách đếm chính xác mà còn rèn luyện khả năng phản biện bằng cách bảo vệ ý kiến của mình và xem xét ý kiến của bạn bè. Trẻ học tập hiệu quả nhất khi tham gia vào các cuộc thảo luận và giải quyết xung đột nhận thức. Môi trường tranh luận như vậy sẽ khuyến khích trẻ suy nghĩ sâu hơn về cách tiếp cận vấn đề toán học thay vì chỉ chấp nhận một câu trả lời duy nhất.

Để thực hiện biện pháp này, giáo viên cần xây dựng không gian thân thiện, môi trường học tập cởi mở, nơi trẻ được tự do bày tỏ ý kiến và bảo vệ quan điểm của bản thân, qua đó sẽ giúp trẻ rèn luyện tư duy phản biện và phát triển kỹ năng giao tiếp. Các câu hỏi kích thích như “Con có đồng ý với bạn không? Vì sao?” hoặc “Con nghĩ cách nào tốt hơn?” sẽ thúc đẩy trẻ tham gia một cách tích cực. Điều này không chỉ áp dụng cho toán học mà còn tạo thói quen phản biện cho các lĩnh vực khác. Trẻ cần có không gian để bày tỏ suy nghĩ, tranh luận và học cách chấp nhận các quan điểm khác nhau. Khi dạy so sánh số lượng, giáo viên đặt câu hỏi:

- “Nhóm nào có nhiều quả táo hơn? Con có thể kiểm tra bằng cách nào?” (Trẻ có thể đếm hoặc ghép đôi 1-1 để so sánh).

• “Làm sao để biết ai đúng?” (Trẻ thực hiện kiểm tra và giải thích).

Tổ chức thảo luận nhóm (4-5 trẻ), giao nhiệm vụ cho trẻ cùng tranh luận, đưa ra ý kiến sau đó thống nhất đáp án. Trẻ học cách phản biện, bảo vệ ý kiến của mình và tôn trọng quan điểm của bạn bè, từ đó nâng cao khả năng tư duy logic và làm việc nhóm.

Biện Pháp 4: Hướng dẫn trẻ tự đánh giá.

Áp dụng lý thuyết “tư duy phát triển” (growth mindset) của Carol Dweck. Xây dựng bảng “Tự kiểm tra” với các ký hiệu “chắc chắn” hoặc “chưa chắc chắn” để trẻ rèn luyện tính độc lập và chịu trách nhiệm với kết quả học tập của mình. Hướng dẫn trẻ mầm non tự đánh giá và sửa lỗi trong bài làm giúp trẻ học cách chịu trách nhiệm với quá trình học tập của mình và cải thiện khả năng tự phản ánh. Ở độ tuổi này, trẻ thường chưa quen với việc kiểm tra lại công việc, nhưng thông qua các hoạt động toán học đơn giản, giáo viên có thể dần hình thành thói quen này cho trẻ.

Ví dụ, trong một bài tập ghép số với hình ảnh có số lượng tương ứng (như ghép số 8 với 8 quả táo), sau khi trẻ hoàn thành, giáo viên có thể hỏi: “Con kiểm tra lại xem có đúng không nhé. Số 8 có phù hợp với số táo không?” Nếu trẻ phát hiện sai sót (ví dụ, ghép số 8 với 9 quả táo), giáo viên tiếp tục hướng dẫn: “Con nghĩ mình sai ở đâu? Làm sao để sửa lại?” Trẻ sẽ đếm lại số quả táo, nhận ra lỗi và tự điều chỉnh. Quá trình này không chỉ củng cố khái niệm số học mà còn dạy trẻ cách phân tích sai lầm và tìm cách khắc phục. Theo nghiên cứu của Carol Dweck về “tư duy phát triển” (growth mindset), việc khuyến khích trẻ xem lỗi lầm như cơ hội học tập sẽ giúp chúng phát triển khả năng

tự điều chỉnh (Tr.39-40, Dweck, 2006). Để làm được điều này thì chính sự kiên nhẫn của giáo viên sẽ giúp tạo ra môi trường an toàn về mặt tâm lý cho trẻ. Khi trẻ cảm thấy mình được tôn trọng và không bị phán xét, trẻ sẽ mạnh dạn hơn trong việc khám phá, đặt câu hỏi và thể hiện ý kiến của riêng mình. Đây là nền tảng để trẻ không ngại thử thách và cải thiện bản thân. Khả năng tư duy sáng tạo và tự tin của trẻ thường được hình thành từ những trải nghiệm tích cực ban đầu. Quá trình tự sửa lỗi này giúp trẻ hiểu rằng sai sót là một phần tự nhiên của quá trình học tập và khuyến khích chúng suy nghĩ phản biện về cách giải quyết vấn đề. Cách tiếp cận này giúp trẻ nhận ra sai sót mà không thấy bị tổn thương hay mất tự tin. Đây là một trong những yếu tố cốt lõi tạo nên môi trường giáo dục tích cực và hiệu quả.

III. KẾT LUẬN

Phát triển TDPB thông qua hoạt động cho trẻ làm quen với toán không chỉ giúp trẻ nắm vững kiến thức toán học mà còn xây dựng nền tảng cho các kỹ năng tư duy bậc cao như suy nghĩ độc lập, phân tích vấn đề và giải quyết tình huống thực tế. Theo Phạm Thị Hồng Nhung (2017, tr78), “Các hoạt động toán học tích cực như trò chơi, thảo luận nhóm và tự đánh giá giúp trẻ mầm non không chỉ học tốt môn học mà còn phát triển kỹ năng tư duy logic và phản biện”. Các biện pháp này nếu được áp dụng vào thực tiễn sẽ nâng cao chất lượng phát triển nhận thức cho trẻ. Để đạt hiệu quả tối ưu, giáo viên cần linh hoạt, sử dụng công cụ trực quan và kiên nhẫn với tốc độ phát triển của từng trẻ. Điều này không chỉ giúp trẻ yêu thích toán học mà còn chuẩn bị tốt hơn cho việc học tập ở các cấp học cao hơn, góp phần vào sự phát triển toàn diện trẻ.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Đỗ Thị Minh Liên (2012). *Lý luận và phương pháp hình thành biểu tượng toán học sơ đẳng cho trẻ mầm non*. Nhà xuất bản ĐHSP Hà Nội.
- Dweck, C. S. (2006). *Mindset: The psychology of success*. Random House.
- Nguyễn Quốc Vương. (2019). *Giáo dục tư duy phản biện trong trường học*. Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội.
- Nguyễn Văn Hòa (Chủ biên). (2015). *Phát triển tư duy cho trẻ mầm non*. Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.
- Phạm Thị Hồng Nhung (2017). *Phương pháp dạy học tích cực ở trường mầm non*. Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.
- Piaget, J. (2008). *Tâm lý học trẻ em (Trần Thị Minh Đức dịch)*. Nhà xuất bản Tri Thức.